

IUS MATRIMONIALE

Ze studiów nad kościelnym prawem małżeńskim

(pod redakcją ks. Wojciecha Góralskiego)

TOM IV

LUBLIN 1993

Nihil obstat
ks. dr Sławomir Nasiorowski
(cenzor)

Imprimatur
+ *dr Zygmunt Kamiński*
Biskup Płocki
PŁOCK, 18.11.1992 r.

Redaktor techniczny
Wiesław Kowalski

Skład: KRONOS s.c., Płock, ul.Padlewskiego 15, Tel. 625-158

Druk: OFFESTDRUK, Sierpc, ul.Traugutta 49, Tel. 75-55-19

L'immatunitá psico-affectiva nella giurisprudenza della Rota Romana. *Liberia Editrice Vaticana /ed. P. A. Bonnet e C. Gullo/. Città del Vaticano 1990 ss. XI + 246.*

W znanej serii wydawniczej " Studi giuridici" ukazał się kolejny (XXIII) tom stanowiący pracę zbiorową pod redakcją kanonistów włoskich, poświęcony problemowi niedojrzałości psycho-afektywnej w orzecznictwie Roty Rzymskiej. Dzieło zostało zadedykowane Ch. Lefebvre'owi (1904-1989), długoletniemu prałatowi - audytorowi Roty Rzymskiej, a w latach 1976 - 1978 jej dziekanowi. Sylwetkę tego wybitnego kanonisty francuskiego przedstawiają redaktorzy w krótkim adresie okolicznościowym, po czym prezentują - we wstępie - samą pracę. Na jej zawartość składają się cztery studia oraz dwa dodatki.

D. De Caro, profesor Kliniki Chorób Nerwowych i Psychicznych Uniwersytetu Rzymskiego, znany biegły Trybunału Roty Rzymskiej, jest autorem pracy pt. "Niedojrzałość psycho - afektywna w małżeństwie kanonicznym" (s. 1-14). Istotnym wątkiem jest tutaj wskazanie następujących typów niedojrzałości: 1) niezdolność do panowania i kontroli nad impulsami emocjonalno-uczuciowymi; 2) nadmierna wrażliwość na bodźce hedonistyczne lub erotyczno-emocjonalne; 3) uczucie niepewności decyzyjnej; 4) trudności w nawiązaniu poprawnych relacji międzysobowych; 5) niezdolność do sprostania i dostosowania się do sytuacji nowych, wymagających wysiłku organizacyjnego; 6) niezdolność lub niedyspozycyjność w odniesieniu do przyjęcia małżeństwa jako związku niosącego ze sobą trwałą i nieodwołalną więź, opartą na prawdziwej wspólnocie życia; 7) trudności w przeniesieniu własnych zadań emocjonalnych z poziomu prywatno-egoistycznego na poziom publiczno - altruistyczno - społeczny.

Autorem obszernej pracy pt. "Niedojrzałość afektywna w orzecznictwie rotalnym" (s. 15-56) jest J. M. Pinto Gomez, znany autor licznych prac z prawa małżeńskiego, emerytowany prałat-audytor Roty Rzymskiej. W pierwszej części swego studium Pinto Gomez omawia problem niedojrzałości emocjonalnej czyniąc to w następującej kolejności: rozeznanie niedojrzałości emocjonalnej w sensie ścisłym, proces dojrzewania emocjonalnego, źródła niedojrzałości emocjonalnej (obsesja, regresja), niedojrzałość emocjonalna w sensie szerokim, kryteria niedojrzałości emocjonalnej w stosunku do małżeństwa oraz jej konsekwencje (niezdolność do nawiązania relacji międzysobowych), diagnoza niedojrzałości emocjonalnej - analiza kliniczna, niektóre opinie biegłych Roty Rzymskiej w sprawach o nieważność małżeństwa (m.in. prof. B. Callieri, prof. D. De Caro).

W części drugiej autor ukazuje nieojrzałość afektywną jako tytuł

nieważności umowy małżeńskiej. Na wstępie podkreśla się, że wspomniana niedojrzałość staje się tytułem nieważności małżeństwa jedynie wówczas, gdy mieści się w schemacie prawa kanonicznego. Oznacza to, że małżeństwo jest nieważne wówczas, gdy owa niedojrzałość stanowi źródło jakiegoś uznanego w prawie kodeksowym tytułu nieważności, np. poważnego braku rozeznania oceniającego czy niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich. Cennym wątkiem tego fragmentu pracy jest ilustrowanie przytoczonej zasady wieloma orzeczeniami rotalnymi. W dalszym ciągu autor omawia sprawę niezdolności do wyrażenia ważnej zgody małżeńskiej w obrębie poważnego braku rozeznania oceniającego (kan. 1095, n. 2), którego przyczyną może być właśnie "immaturitas affectiva". Z kolei zajmuje się niedojrzałością afektywną w relacji do nieważności umowy małżeńskiej z tytułu niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (kan. 1095, n. 3). W końcowej części rozdziału czytelnik zapoznaje się z dowodzeniem niedojrzałości emocjonalnej.

Interesujące studium prezentuje z kolei P. A. Bonnet, profesor prawa kanonicznego w Uniwersytecie w Modenie, autor cennych prac z zakresu prawa małżeńskiego (m.in. monografii pt. : "Introduzione al consenso matrimoniale canonico", Milano 1985). Tytuł studium brzmi: "Sędzia a opinia bieglego" (s. 57-93). Po naszkicowaniu problemu udziału bieglego (biegłych) w procesie kanonicznym o nieważność małżeństwa w świetle kan. 1680 kpk oraz przemówienia papieża Jana Pawła II wygłoszonego 5.02.1987 r. do Roty Rzymskiej i zwróceniu uwagi na potrzebę dialogu sędziego z biegłym autor zajmuje się naturą i funkcją ekspertyzy bieglego, po czym dużo miejsca poświęca kwestii aktywności sędziego i bieglego w fazie procesowej instrukcji dowodowej. W zakończeniu Bonnet porusza doniosłą dla praktyki sądowej sprawę oceny ekspertyzy bieglego przez sędziego.

C. Gullo, adwokat Roty Rzymskiej, autor i redaktor szeregu cennych prac, publikuje artykuł pt. : "Nedojrzałość psycho-afektywna w ewolucji orzecznictwa rotalnego" (s. 95-103). Ukazuje on kierunki rozwoju wymienionej judykatury, zwłaszcza w ostatnich latach, na wskazany temat w następującym porządku: granice badań, określenie niezdolności psycho-afektywnej do zawarcia małżeństwa, niedojrzałość okazjonalna i konstytucjonalna (strukturalna), niedojrzałość psycho-afektywna jako źródło nieważności małżeństwa (kan. 1095, nn. 1-3), kazuistyka dotycząca niedojrzałości psycho-afektywnej. W sumie praca stanowi bardzo interesujące studium, szczególnie we fragmencie poświęconym wspomnianej niedojrzałości w relacji do kan. 1095, a tym samym do nieważności małżeństwa.

W aneksach do tomu czytelnik znajduje najpierw "Massimario-schede" (s. 104-138), zawierającą kwintesencję wyroków Roty Rzymskiej z

lat 1967-1990 (z 99 spraw) odnoszących się do niedojrzałości afektywnej. Drugi dodatek - "Orzecznictwo rotalne" (s. 139-246) zawiera 9 wyroków rotalnych z lat 1987-1990, opublikowanych in extenso, odnoszących się do kan. 1095, nn. 2-3 kpk. Nie trzeba podkreślać, jak doniosłą pomocą w pracy trybunałów kościelnych mogą okazać się obydwa dodatki.

Praca o niedojrzałości emocjonalnej w świetle orzecznictwa Roty Rzymskiej, ubogająca pożyteczną serię wydawniczą "Studi Giuridici", spotka się zapewne z życzliwym przyjęciem nie tylko teoretyków kanonicznego prawa małżeńskiego, lecz również - a może przede wszystkim - pracowników sądownictwa kościelnego.

Ks. Wojciech Góralski